

รายการ ร้อยเรื่อง...เมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาและสำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนสามเสน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0-2242-5900 ต่อ 5731

เรื่อง พระภิกษุกับการรับมรดก
ผู้เรียบเรียง นางสาวนฐมลย์ พงษ์รอนจน์ วิทยากรชำนาญการพิเศษ
กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ
ออกอากาศ พฤศจิกายน 2568

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้ความเป็นอิสระหรือเสรีภาพแก่บุคคลในการนับถือศาสนา รวมถึงการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน สำหรับศาสนาพุทธถือเป็นศาสนาที่อยู่เคียงคู่กับสถาบันหลักของประเทศไทยมาโดยตลอดนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีพระภิกษุเป็นผู้ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ศาสนา

ราชบัณฑิตยสถานได้ให้นิยามของคำว่า “ภิกษุ” ว่าหมายถึง ชายที่บวชเป็นพระในพระพุทธศาสนา “ภิกษุ” ในภาษาสันสกฤต มีความหมายเดียวกับ “ภิกษุ” ในภาษาบาลี ซึ่งแปลว่า ผู้ขอ คือผู้สละตน สละทรัพย์สินสมบัติจากการครองเรือน (นักบวช) เพื่ออุทิศตนบำเพ็ญธรรม และยังให้ผู้อื่นถึงซึ่งกุศลด้วยการออกขอภัตตาหารของผู้อื่น คำว่าภิกษุนี้จึงมีความหมายสมบูรณ์รวมไว้หมดทั้งวิถีชีวิตและการปฏิบัติเพื่อละกิเลสทั้งมวล ดังนั้น พระภิกษุจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ต่างจากคฤหัสถ์ด้วยการอุปสมบท ละจากเพศฆราวาส สละความเกี่ยวโยงทั้งหลายในอดีต ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ฉันเครือญาติ ทรัพย์สินสมบัติ และยศถาบรรดาศักดิ์ที่เคยมีเคยเป็น เพื่อเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่บริสุทธิ์บริบูรณ์ในการครองเพศบรรพชิตได้ร่มผ้ากาสาวพัสตร์ในพระบวรพุทธศาสนา

ส่วน “มรดก” นั้นตามความเข้าใจทั่วไปย่อมหมายถึง ทรัพย์สินและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่มีค่า มีราคา เมื่อพระภิกษุต้องมาดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับมรดกย่อมส่งผลให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งขึ้นโดยธรรมชาติจากสังคม เพราะพระภิกษุซึ่งเป็นผู้ที่สละแล้วซึ่งกิเลสทั้งปวง ย่อมไม่ควรยุ่งเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้

อย่างไรก็ตาม พระภิกษุอาจต้องมาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินมรดก เนื่องจากการอุปสมบทเป็นพระภิกษุไม่ได้ทำให้พระภิกษุนั้นสูญเสียสิทธิในการรับมรดกตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นในฐานะทายาทโดยธรรมหรือโดยการเป็นผู้รับพินัยกรรม การรับมรดกของพระภิกษุเป็นไปตามมาตรา 1622 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้บัญญัติว่า “พระภิกษุนั้น จะเรียกร้องเอาทรัพย์สินมรดกในฐานะที่เป็นทายาทโดยธรรมไม่ได้ เว้นแต่จะได้สีกจากสมณเพศมาเรียกร้องภายในกำหนดอายุความตามมาตรา 1754 แต่พระภิกษุนั้น อาจเป็นผู้รับพินัยกรรมได้” อธิบายได้ว่า พระภิกษุสามารถรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมและทายาทตามพินัยกรรมได้ รวมถึงการรับมรดกในกรณีที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้พระภิกษุซึ่งอยู่ในฐานะจำเลยเป็นผู้มีส่วนแบ่งในมรดกหรือแม้กระทั่งการใช้สิทธิอย่างอื่น อาทิ การเรียกเอาทรัพย์สินจากบุคคลภายนอกที่ยึดถือเอาไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย การตกลงกับทายาทอื่นเพื่อแบ่งปันทรัพย์สินมรดกได้โดยไม่จำเป็นต้องลาสิกขาบทหรือสีกจาก

สมณเพศก่อน เว้นแต่เฉพาะกรณีที่พระภิกษุมีความประสงค์จะฟ้องเรียกหรือเอาทรัพย์สินมรดกในฐานะทายาท โดยธรรม พระภิกษุนั้นต้องลาสิกขาบทหรือสึกจากสมณเพศเสียก่อน จึงสามารถดำเนินการได้ตามกฎหมาย

ทั้งนี้ กฎหมายเรื่องมรดกที่เกี่ยวกับพระภิกษุ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีบัญญัติไว้เพียง 3 มาตรา คือ มาตรา 1622 มาตรา 1623 และมาตรา 1624 ซึ่งเปิดโอกาสให้พระภิกษุรับมรดกได้ และให้สามารถจัดการทรัพย์สินต่าง ๆ รวมถึงทรัพย์สินมรดกได้ในระหว่างที่เป็นพระภิกษุ เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ให้เกิดความสงบเรียบร้อยและเป็นธรรมแก่สังคมในองค์รวม แต่เนื่องจากลักษณะของทรัพย์สินที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต การที่กฎหมายเปิดโอกาสให้พระภิกษุสามารถรับมรดกและจัดการทรัพย์สินที่ได้รับมาในระหว่างที่เป็นพระภิกษุได้นั้น ในบางกรณีอาจขัดกับพระวินัยที่ไม่อนุญาตให้พระภิกษุสะสมทรัพย์สินที่ไม่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ตามโกสิยวรรค (โก-สิ-ยะ-วัค) สิกขาบทที่ 8 ที่ว่า “อนึ่ง ภิกษุใดรับก็ดี ให้รับก็ดี ซึ่งทอง เงิน หรือยินดีทอง เงินอันเขาเก็บไว้ให้ เป็นนิสัคคิยาจิตตีย์ (นิต-สัค-คิ-ยะ-ปา-จิต-ตี)” ที่ถือเป็นอาบัติโทษเบาจากการละเมิดสิกขาบทประเภทลหุกาบัติ (ละ-หุ-กา-บัต) และอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพระภิกษุได้ จากกรณีดังกล่าว เมื่อเดือนสิงหาคม 2559 กรรมการมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนาเคยยื่นหนังสือ เรื่อง ขอความอนุเคราะห์พิจารณาแก้ไขกฎหมายเพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ในขณะนั้น เพื่อเสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาแก้ไขกฎหมายดังกล่าว โดยให้เหตุผลและความจำเป็นสรุปได้ว่า การที่กฎหมายเปิดช่องให้พระภิกษุเรียก รับ เสาะแสวง สะสมทรัพย์สินได้โดยถูกต้องตามกฎหมายนั้น ขัดแย้งกับพระธรรมวินัย และกระทบต่อศรัทธาของชาวพุทธ แต่ยังมีได้ข้อสรุป จนถึงปัจจุบันก็ยังไม่มีการแก้ไขกฎหมายในเรื่องดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญและมีความละเอียดอ่อนค่อนข้างมาก จึงควรต้องมีการทบทวนและปรับปรุงกฎหมาย รวมทั้งหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับพระวินัยและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้พระภิกษุสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องตามพระวินัย และช่วยสร้างความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนต่อพระภิกษุให้กลับคืนมา อันจะส่งผลให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงยั่งยืนสืบไป

บรรณานุกรม

- दन्य प्रिषा प्रेम प्रसिथि. (2552). **รายงานการวิจัย เรื่อง พระสงฆ์กับทรัพย์สินส่วนตัว**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษา.
- นรา ถิ่นนัยธร. (2564). **สิทธิทางทรัพย์สินของพระภิกษุในพระพุทธศาสนา**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์.
- มนัสวี เพชรยอย. (2558). **การจำกัดสิทธิของพระภิกษุในการเรียกรองเอาทรัพย์มรดก**. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, สาขากฎหมายเอกชน.
- MGR Online. (3 เมษายน 2558). **วิจัยจุฬา! ชี้สงฆ์รับเงินทองผิดพระธรรมวินัย กระทบบั่นคงเร่งปฏิรูปศาสนา**. สืบค้น 23 กันยายน 2568 จาก <https://mgronline.com/specialscoop/photo-gallery/9580000038620>
- _____. (12 มีนาคม 2560). **กมธ.ศาสนา สนช.ถอย! เบรกกถก กม.ทรัพย์สินพระและวัด อ้างกลัวสุ่มไฟ**. สืบค้น 10 พฤศจิกายน 2568 จาก <https://mgronline.com/politics/detail/9600000025105>
- วิจิตร เปาะสี. (2562). **ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินและมรดกของพระภิกษุสงฆ์**. สืบค้น 6 กันยายน 2568 จาก http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/6124011852/161398208990228120485c07c76f807725f2ecc116_abstract.pdf
- ศรัณย์ ทองปาน. (กุมภาพันธ์ 2565). พส. 101 ความรู้เบื้องต้นว่าด้วยพระสงฆ์. **นิตยสารสารคดี**, (ฉบับที่ 443), หน้า 26-47.
- สมพรนุช ตันศรีสุข, (มีนาคม 2562). การรับและจำหน่ายทรัพย์มรดกของพระภิกษุ: ความสัมพันธ์กับพระวินัยและปัญหาในทางปฏิบัติ. **วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, ปีที่ 48 ฉบับที่ 1, หน้า 139-160.
- สำนักงานกิจการยุติธรรม. (16 ตุลาคม 2563). **พระมีสิทธิได้รับมรดกหรือไม่**. สืบค้น 2 กันยายน 2568 จาก <https://justicechannel.org/read/monks-inheritance>